



REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 413-01-1/2019/4
Ljubljana, 23. 1. 2019

Državni svet Republike Slovenije je na 14. seji 23. 1. 2019, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), obravnaval vprašnji državne svetnice mag. Marije Lah glede posojilnih pogodb, nominiranih v švicarskih frankih oz. s kreditno klavzulo v švicarskih frankih ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 – ZFDO-F in 81/18 – odl. US) sprejel naslednji

S K L E P:

Državni svet Republike Slovenije podpira vprašnji državne svetnice mag. Marije Lah in predlaga Ministrstvu za finance, da vprašnji prouči in nanju odgovori.

Vprašnji državne svetnice mag. Marije Lah se glasita:

- 1. Ali je Ministrstvo za finance proučilo možnost reševanja razmerij med dajalci kreditov in kreditojemalci v švicarskih frankih z mehanizmi izvensodnega reševanja sporov?**
- 2. Ali je Ministrstvo za finance proučilo možnost priprave zakonskega predloga, ki bi omogočal izredno rekonverzijo kreditov iz švicarskih frankov v evre oziroma drugo zakonsko rešitev?**

Obrazložitev:

Kreditni v tujih valutah so bili v preteklosti v Sloveniji priljubljena oblika kreditiranja predvsem zaradi večje stabilnosti tujih valut (nemške marke, evri, dolarji). Učinki valutne klavzule v omenjenih pogodbah veljajo načeloma za obe pogodbeni stranki, saj naj bi se s tem ohranjala realna vrednost posojil in vzdrževalo ravnovesje med njima. Med leti 2004 in 2010 so domače in tuje banke v Sloveniji množično ponujale in sklepale pogodbe za posojila, nominirana v švicarskih frankih in s kreditno klavzulo v švicarskih frankih, pri čemer je v večini primerov šlo za hipotekarne nepremičninske kredite. V določenem obdobju je vrednost švicarskega franka močno narasla, zaradi česar so se močno povečale tudi obveznosti posojilojemalcev do bank, kar je privedlo do nezmožnosti odplačevanja obveznosti in posledično hudih socialnih posledic za približno 16.000–20.000 kreditojemalcev. Kreditnejemalci so v omenjenih primerih izpostavili vprašanje uporabe nepoštenih poslovnih pogojev s strani bank pri sklepanju omenjenih kreditnih pogodb, saj naj bi pred sklenitvijo posojilne pogodbe ne bili ustrezno seznanjeni s posledicami za posojilo in njegovo odplačevanje, ki bi ga imela rast vrednosti valute švicarski frank. S podobno situacijo so se soočale tudi nekatere druge srednje- in vzhodnoevropske države, ki so s posebnim zakonom

uredile rekonverzijo posojil iz švicarskih frankov v nacionalno valuto¹. Na Hrvaškem in Madžarskem je Zakon o obvezni rekonverziji tujevalutnih posojil v nacionalno valuto preстал tudi ustavno presojo, Evropsko sodišče za človekove pravice pa je v zadevi Merkantil car zrt. proti Madžarski² ugotovilo, da države članice uživajo veliko mero proste presoje pri doseganju ravnovesja med interesi bank, potrošnikov in nacionalnega gospodarstva³, kar posledično pomeni, da madžarski Zakon o obvezni rekonverziji tujevalutnih posojil (z retroaktivno veljavo) ni kršil Evropske konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah, saj ni porušil ravnovesja med zaščito interesa podjetij in javnim interesom⁴

Leta 2004 je na tveganje tujevalutnih posojil v Avstriji opozoril tudi Mednarodni denarni sklad⁵, kasneje pa je na pomanjkljivo informiranost potrošnikov v primeru omenjenih posojil opozorila tudi Agencija za nadzor nad finančnim sistemom v Avstriji⁶, ki je leta 2006 izdala 300.000 zloženek o informacijah in tveganjih tujevalutnih kreditov in jih razdelila kreditnim institucijam. Opozorila o tečajnih tveganjih v tujevalutnih posojilih je avstrijski nadzorni organ izdajal vrsto let, pri čemer je tečajno tveganje od nezanemarljivega leta 2003⁷ visoko naraslo do leta 2008⁸. Leta 2008 je Agencija za nadzor nad finančnim sistemom v Avstriji bankam priporočila, da prenehajo s prakso množičnega trženja tujevalutnih posojil, čemur so banke sledile. Slovenski regulator se je na podobne razmere v Sloveniji odzval počasneje in predvsem manj aktivno kot avstrijski nadzorni organ, zaradi česar se v konkretnem primeru zastavlja tudi vprašanje morebitne odgovornosti nacionalnega nadzornega organa v primeru ugotovljenih sistemskih kršitev pravic potrošnikov.

Zakon o varstvu potrošnikov (v nadaljevanju: ZVPot)⁹, ki je v nacionalni pravni red prenesel Direktivo 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju: Direktiva Sveta 93/13/EGS) določa, da se pogodbeni pogoji štejejo za nepošteno zlasti, če v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank, če je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika, če je izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval, ali če nasprotujejo načelu poštenja in vestnosti¹⁰. Sodišče EU je v zadevah Kasler¹¹, Andriciuc¹² in ERSTE Bank Hungary Zrt/Orsolya Czako¹³ ravno zaradi zatrjevanja kršitve pojasnilne dolžnosti bank v primeru tujevalutnih posojil podalo nadaljnjo razlago Direktive Sveta 93/13/EGS. Sodišče EU je uvodoma pojasnilo, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopa k predhodno sestavljenim

¹ Npr. Madžarska 2014, v Romuniji leta 2016 in na Hrvaškem 2015, kjer je zakon preстал tudi presojo na Ustavnem sodišču.

² Sodba ESČP, Application no. 22853/15.

³ Sodba ESČP, Application no. 22853/15, odst. 100.

⁴ Sodba ESČP, Application no. 22853/15, odst. 110.

⁵ IMF, Austria: Financial system stability assessment, including reports on the observance of standard and codes on the following topics: banking..., Washington, avgust 2004, str. 14.

⁶ Financial Market Authority in Österreichische Nationalbank, 2006.

⁷ Österreichische Nationalbank, 2003, Financial Stability Report, str. 6.

⁸ Österreichische Nationalbank, 2008, Financial Stability Report, str. 7.

⁹ Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 126/07, 86/09, 78/11, 38/14, 19/15, 55/17 – ZKotI in 31/18.

¹⁰ Zakon o varstvu potrošnikov, 24. člen.

¹¹ Sodba C-26/13.

¹² Sodba C-186/16.

¹³ Sklep C-126/17.

pogojem s strani prodajalca ali ponudnika, na katere ne more vsebinsko vplivati¹⁴. Valutna klavzula je lahko glavni predmet pogodbe v smislu omenjene direktive, ki se lahko šteje za nedovoljenega, če je nejasen oziroma nerazumljiv¹⁵, pri čemer jasnosti in razumljivosti valutne klavzule ni moč ožiti zgolj na njeno formalno in slovnično razumljivost, temveč je treba presojati dejansko potrošnikovo celovito vsebinsko razumevanje bistvenih ekonomskih posledic delovanja valutne klavzule v zvezi z drugimi določbami pogodbe¹⁶. Dajalci kreditov morajo posebej skrbno potrošniku pojasniti menjalne tečaje in načine izračuna različnih pogodbenih zneskov¹⁷, pri čemer mora biti potrošnik seznanjen ne le z morebitnim zvišanjem ali znižanjem vrednosti tuje valute, temveč mora biti sposoben oceniti tudi posledice omenjenega gibanja tečaja na njegove obveznosti¹⁸. Sodišče EU je poudarilo tudi, da so za potrošnika bistvene informacije, ki jih je imel ob sklenitvi kreditne pogodbe, zato je presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev vezana na okoliščine v trenutku sklenitve omenjene pogodbe¹⁹. Nacionalna sodišča so pri sojenju v konkretnih primerih vezana na sodno prakso Sodišča EU, zato bodo morala v vseh konkretnih primerih presojanja morebitnih nedovoljenih pogodbenih pogojev uporabiti merila, ki jih je določilo Sodišče EU. Na tem mestu velja opozoriti na problematičnost (potencialno) velikega števila tožnikov, ki jih je v omenjenih sporih moč pričakovati, saj po mnenju Ustavnega sodišča lahko to pomeni znatno breme za sodni sistem, ki ima lahko negativne učinke na ustavno zajamčeno učinkovitost sodnega varstva²⁰.

Glede na aktualnost problematike razmerij med dajalci kreditov in kreditorejmalci, katerih potrošniška kreditna pogodba je nominirana v švicarskih frankih ali vsebuje valutno klavzulo v švicarskih frankih, nedavno sodno prakso Sodišča EU ter ESČP in tveganje znatnega bremena sodnih postopkov za sodni sistem, se na Ministrstvo za finance naslavlja vprašnji, ali je proučilo možnost reševanja omenjenih sporov z mehanizmi izvensodnega reševanja sporov in ali je proučilo možnost priprave zakonskega predloga, ki bi na ustrezen način razreševal nastalo situacijo.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Ministrstvu za finance, da vprašnji prouči in v skladu s četrtem odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) nanju odgovori v roku 30 dni.

Alojz Kovšca
predsednik

¹⁴ C-26/13, odst 39 in 72.

¹⁵ C-186/16, odst 34.

¹⁶ C-186/16, odst 43–44.

¹⁷ C-26/13, odst 73.

¹⁸ C-26/13, odst 74.

¹⁹ C-186/16, odst 54.

²⁰ Odločba Ustavnega sodišča U-I-285/13, odst. 125.